

2. Міщенко В.С. Природно-ресурсні платежі в доходах бюджету. Шляхи вдосконалення / В.С. Міщенко, Я.В. Коваль, М.А. Хвесик, О.А. Кучер // Фінанси України. – 2007. – № 12. – С. 27-38.

3. Податкова система України : підручник / Федосов В.М., Опарін В.М., П'ятаченко Г.О. та ін. – К. : Вид-во "Либідь", 1994. – 464 с.

4. Слухай С.В. Спрощене оподаткування в Україні в контексті теорії фіскальної конкуренції / С.В. Слухай // Фінанси України. – 2008. – № 10. – С. 72-79.

5. Соколовська А.М. Методологічні та методичні аспекти визначення податкового навантаження на працю, капітал і сподівання / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 65-77.

6. Суторміна В.М. Держава – подати – бізнес: (із світового досвіду фіскального регулювання ринкової економіки) : монографія / В.М. Суторміна, В.М. Федосов, В.Л. Андрущенко. – К. : Вид-во "Либідь", 1992. – 328 с.

Сабадош Л.Ю. Перспективы реформирования доходно имущественного налогообложения в контексте стимулирования развития предпринимательства в Украине

Исследовано влияние налогов доходно-имущественной группы на развитие предпринимательства. Систематизированы основные недостатки доходного налогообложения в Украине. Предложены направления реформирования налогов доходно-имущественного группы в контексте стимулирования предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: прямое налогообложение, доходно-имущественные налоги, система льгот, налоговый учет, бухгалтерский учет, налог на имущество.

Sabadosh L. Yu. The perspectives for revenues-property taxation reformation in the context of business growth stimulation in Ukraine

The impact of revenue and property taxation on development of business is explored. The main disadvantages of profitable taxation in Ukraine are systematized. The directions of revenue and property taxation reforming in the context of stimulating business activity are suggested.

Keywords: the direct taxation, the revenue and property taxes, the system of benefits, tax accounting, accounting, tax on property.

УДК 341.25

Доц. О.О. Солтисік, канд. екон. наук – Дрогобицький ДПУ
ім. Івана Франка

МОДЕЛЬ СТРУКТУРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Запропоновано модель структури регіональної соціально-економічної системи, що базується на основі трьох взаємозалежних блоків – природи, економіки і суспільства.

Постановка проблеми. Соціально-економічна система (СЕС) характеризується визначеною цілеспрямованістю свого функціонування. Тому, кажучи про прогнозування розвитку економіки на будь-якому його рівні (регіональному, національному чи планетарному) і про завдання такого розвитку, необхідно насамперед установити його цілі. З появою класичної економіки однією з основних цілей розвитку цивілізації вважають задоволення потреб людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні у вітчизняній та світовій науці розробки в сфері економіко-математичного моделювання розвитку соціо-економічних систем здійснюють роботи О. Адаменко, І. Благун, М. Долішній, В. Забродського, В. Трегобчук.

Постановка завдання. Аналіз моделі структури соціально-економічної системи.

Виклад основного матеріалу. Поступово виросло розуміння тієї обставини, що ресурси планети не є нескінченими і що все те, що ми витрачаємо, ми відбираємо в майбутніх поколінь. Тому, на наш погляд, крім зазначених цілей розвитку такого класу систем [1], варто розглядати ще дві цілі, а саме:

- збереження і нагромадження запасів ресурсів (природних, економічних і соціальних), необхідних для задоволення потреб майбутніх поколінь;
- збереження умов для існування людини як біологічного виду.

Таким чином, ми отримали систему з трьох одночасно існуючих цілей.

Для кожної з виокремлених цілей існують свої пріоритети стосовно трьох підсистем: економічної, соціальної і природної. У табл. 1 зроблено спробу відобразити розходження в пріоритеті підсистем для кожної мети, а також відповідний їм управлінський рівень, на якому насамперед повинні приймати рішення, що ведуть до виконання давньої мети [3].

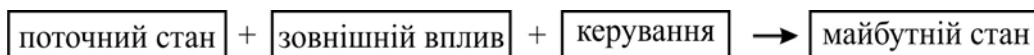
Очевидно, що для кожної з трьох загальносистемних цілей критерії ефективності і способи їхнього досягнення будуть істотно різнитись. При цьому серйозною проблемою є досягнення балансу між місцевими і глобальними проблемами. Значущість глобальних проблем, істотних з позицій виживання людства, таких, наприклад, як збереження біорізноманіття і парниковий ефект, далеко не завжди буде зрозуміла населенню окремого регіону.

Табл. 1. Зіставлення цілей стійкого розвитку

Цілі	Рівень прийняття рішень	Основні пріоритети
Задоволення потреб людини	Регіональний	соціальні природні економічні ноосферні
Збереження і нагромадження запасів ресурсів для майбутніх поколінь	Національний	
Збереження умов для існування людини як біологічного виду	Планетарний	

Розглянемо тепер структуру об'єкта моделювання. Як уже було вище зазначено, об'єктом нашого дослідження є регіональна СЕС, структуру якої утворюють три взаємозалежних блоки – природа, економіка і суспільство.

Будь-яка керована система в інформаційному відображенні може бути представлена такою схемою:

Тут окремі блоки є масивами інформації, що відповідають зазначеним назвам. Постійна інформація, що стосується структури системи, для стислості опущена. Знак (+) означає об'єднання, знак (→) – висновок.

З позицій стійкого розвитку, регіон необхідно розглядати як єдиний соціо-еколого-економічний організм, кожна зі складових якого має важливе значення і впливає на іншу складову.

Таким чином, структуру взаємодій блоків представляє двохвимірна матриця наступного виду (табл. 2):

Табл. 2. Структура взаємодій СЕС

	Природа	Економіка	Соціум
Природа	Самовідновлення природного середовища	Наявність природних ресурсів	Якість середовища проживання
Економіка	Викиди забруднень у навколишнє середовище	Відтворення проміжного продукту	Виробництво кінцевого продукту
Соціум	Відходи життєдіяльності	Надання трудових ресурсів	Соціальний розвиток

Розглядаючи цю схему, можна зробити низку важливих зауваг:

- неможливо здійснити коректно акт керування ("висновок") у жодній з підсистем, не маючи інформації з їхньої сукупності, тобто для всієї системи загалом.
- у межах кожної підсистеми необхідно одержувати і підтримувати не тільки "власну інформацію", але й інформацію про взаємодію з іншими підсистемами.
- з інформаційної взаємозалежності випливає методична взаємозалежність власників інформації й окремих підсистем [2].

З урахуванням наведеного вище аналізу структури взаємодії СЕС і порівняння різних способів відображення інформації запропоновано таку її структурну схему (табл. 3).

Табл. 3. Структурна схема СЕС

Використання		Всього	Споживання			Нагромадження			Інший світ		
			економічне	природне	соціальне	економічні активи	природні активи	соціальні активи	економіка	природа	суспільство
Валовий продукт	економічний	X	X_x	X_R	X_S	I_x	I_R	I_S	E-M		
	природний	R	R_x	R_R	R_S	Q_x	Q_R	Q_S		E_R-M_R	
	соціальний	S	S_x	S_R	S_S	H_x	H_R	H_S			E_S-M_S
Споживання капіталу	економічного		D_x	D_R	D_S						
	природного		B_x	B_R	B_S						
	соціального		F_x	F_R	F_S						

Тут: X_x – вектор прямих витрат галузей на виробництво продукції;

X_R – вектор прямих витрат галузей на виробництво природоохоронної діяльності;

X_S – вектор прямих витрат галузей на соціальне забезпечення;

I_x – інвестиції на розширення економічних активів;

I_R – інвестиції, спрямовані на приріст природних явищ;

I_S – інвестиції в соціальну сферу;

E – експорт економічного продукту;

M – імпорт економічного продукту;

R_X – витрати природної продукції в сфері економічного виробництва;
 R_R – витрати природної продукції усередині природної системи;
 R_S – витрати природної продукції для створення соціального продукту;
 Q_X – нагромадження економічного капіталу внаслідок природних потоків;
 Q_R – нагромадження природного капіталу внаслідок природних потоків;
 Q_S – нагромадження соціального капіталу внаслідок природних потоків;
 S_X – споживання суспільством економічного продукту;
 S_R – споживання суспільством природного продукту;
 S_S – споживання суспільством соціального продукту;
 H_X – інвестиції завдяки соціальній діяльності;
 H_R – нагромадження природного капіталу внаслідок соціальної діяльності;
 H_S – нагромадження соціального капіталу внаслідок соціальної діяльності;
 D_X – споживання економічного капіталу економічною підсистемою;
 D_R – споживання економічного капіталу природною підсистемою;
 D_S – споживання економічного капіталу соціальною підсистемою;
 B_X – споживання природних активів економічною підсистемою;
 B_R – споживання природних активів природною підсистемою;
 B_S – споживання природних активів соціальною підсистемою;
 F_X – споживання соціального капіталу економічною підсистемою;
 F_R – споживання соціального капіталу природною підсистемою;
 F_S – споживання соціального капіталу соціальною підсистемою.

Для опису СЕС використаємо два основних поняття – потоки і запаси. Під потоками ми розуміємо насамперед потоки продуктів у кожній із трьох підсистем (соціальній, природній та економічній). На відміну від них, запасами є нагромаджений капітал, а також неспожита частина продуктів [3].

В економічній підсистемі терміни продукт і капітал сформувалися досить давно і визначаються їх так:

- а) продукт – результат виробничої діяльності; капітал – цінність, що дає дохід. З метою охоплення соціальної і природної підсистем, на наш погляд, необхідно змінити чисто економічне трактування цих термінів. У цьому випадку наведені вище визначення набудуть такого вигляду.
- б) продукт – результат виробничої діяльності (природної, економічної чи соціальної); капітал – запас природних, економічних чи соціальних ресурсів, використовуваних для виробництва продукту (природного, економічного чи соціального).

Запишемо тепер змінні табл. 3 у вигляді системи рівнянь:

- потоки

$$\begin{aligned}
 X &= X_X + X_R + X_S + I_X + I + I_S + E - M; \\
 R &= R_X + R_R + R_S + Q_X + Q_R + Q_S + E_R - M_R; \\
 S &= S_X + S_R + S_S + H_X + H_R + H_S + E_S - M_S;
 \end{aligned} \tag{1}$$

- запаси

$$\begin{aligned}
 \Delta A_X &= I_X + Q_X + H_X - D_X - D_R - D_S; \\
 \Delta A_R &= I_R + Q_R + H_R - B_X - B_R - B_S; \\
 \Delta A_S &= I_S + Q_S + H_S - F_S - F_S - F_S,
 \end{aligned} \tag{2}$$

де ΔA_X – приріст економічних активів; ΔA_R – приріст природних активів; ΔA_S – приріст соціальних активів.

Рівняння 1-2 описують концептуальну соціо-еколого-економічну модель у вигляді системи балансових рівнянь, кожне з яких відповідно описує використання продукту (економічного X , природного R і соціального S) – рівняння 1, і зміна активів (економічних ΔA_X , природних ΔA_R і соціальних ΔA_S) – рівняння 2.

Тому абстрактна модель дає змогу перейти тепер до наступних етапів моделювання складних об'єктів. Результатом представлення регіональної СЕС з позиції її стійкого розвитку на основі її структурного аналізу (табл. 2 і 3) побудована така соціо-еколого-економічна модель [4].

Вона описується такими рівняннями:

$$V' = u; \quad (3)$$

$$Z' = w; \quad (4)$$

$$R' = Q(R - R^*) - C_v D u - D^Z w + Jz + r_i - r_e; \quad (5)$$

$$\Pi' = \lambda_p; \quad (6)$$

$$p = (E - A)v - Bu - A^Z z - B^Z w; \quad (7)$$

$$0 \leq v \leq V, 0 \leq z \leq Z, (V, Z, R_e) \in \Omega(t),$$

де прийнято такі позначення: v, z, V, Z – вектори валових випусків продуктів, традиційних послуг, відтворених секторів і максимальних випусків; p – вектор невиробничого споживання; R, R^* – вектори поточного стану й умовно середнього стану й умовно середнього стану природного середовища і соціуму; u, w – темпи розширення відповідних потужностей; r_i, r_e – міграційні потоки; Π – нагромаджений кінцевий продукт; λ – вектор-рядок діючих цін; $\Omega(t)$ – обмежена множина допустимих станів систем, що відображає реальний стан стійкості розвитку і відповідні їм обмеження; Q – матриця взаємовпливу, природних і соціальних показників стану; A, A^Z, B, B^Z – матриці питомих прямих і фондоутворюючих витрат; C, D, D^Z – матриці чутливостей природних і соціальних показників до впливу різних видів діяльності; E – одинична матриця.

У загальному випадку всі матриці будемо вважати залежними від часу t , що дає змогу врахувати такий серйозний чинник, як технологічний прогрес, а матрицю Q – додатково залежної від R для обліку такого реального явища, як необіговість природних процесів за надмірних негативних впливів.

Висновки: На основі аналізу наявних методів управління та цілей сталого розвитку регіону обґрунтовано та вдосконалено систему аналітичних показників об'єкта дослідження.

Під час формування концепції сталого розвитку на регіональному рівні запропоновано використовувати систему індексів сталого розвитку, яка містить економічний, соціальний та екологічний блоки.

Здійснений аналіз підходів, механізмів формування та управління сталим розвитком дав змогу виокремити базові концепції, які можуть бути адаптовані до конкретного регіону. Внаслідок чого встановлено, що концепція сталого розвитку передбачає тісний взаємозв'язок та взаємовплив трьох виділених підсистем розвитку регіону.

Література

1. **Благу́н І.С.** Модель економічного розвитку регіону із використанням сплайнових виробничих функцій / І.С. Благу́н, О.О. Солтисік // Моделювання регіональної економіки : зб. наук. праць. – Івано-Франківськ : Вид-во "Плай", 2003. – № 1-2. – С. 3-18.
2. **Волошин В.** Концептуальні засади сталого розвитку регіонів України / Волошин В., Трегобчук В. // Регіональна економіка. – 2002. – № 1. – С. 8.
3. **Геєць В.** Секторальні макромоделі прогнозування економіки України / Геєць В., Скрипниченко М., Соколик М., Шумська С. // Економіст. – 1998. – № 3. – С. 14-18.
4. **Ефимова М.Р.** Статистика обобщенных показателей результатов социально-экономического развития на макроуровне. – М. : Изд-во "Экономика", 1990. – 164 с.

Солтисик О.О. Модель структуры социально-экономической системы

Предложена модель структуры региональной социально-экономической системы, которая базируется на основе трех взаимозависимых блоков – природы, экономики и общества.

Soltysik O.O. Model of structure of socio-economic system

In this essay the model of structure of regional social-economical system, which is based on three interdependent units (nature, economics and society) has been propounded.

УДК 336:330.131.7 Асист. М.В. Сороківська, канд. екон. наук – Львівська КА

ЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНОСТІ НАСТАННЯ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ У ВИЗНАЧЕННІ ВЕЛИЧИНИ НЕТТО-ПРЕМІЇ

Наведено формули для обчислення ймовірності настання страхового випадку, яка визначається як права границя довірчого інтервалу для великого числа укладених договорів страхування, що зменшить ймовірність розорення страхової компанії.

Ключові слова: нетто-премія, ймовірність настання страхового випадку, надійність, величина збитку.

Постановка проблеми. Одним із найбільш дієвих чинників впливу на ефективність провадження страхової справи в умовах трансформації економіки є використання системи актуальних розрахунків, що знаходяться в основі визначення та наукового обґрунтування величини страхових премій. До страхової премії належить нетто-премія та навантаження, а до нетто-премії – ризикова премія та ризикова надбавка.

Ризики, які страхові компанії приймають на страхування, характеризуються ймовірністю настання страхового випадку. Проблема полягає у визначенні її точного значення. Дійсно, правильне визначення ймовірності на основі статистичних даних (масивів статистичної інформації) стосовно кількості укладених договорів в розрізі видів страхування та числа настання страхових випадків, що формують страхові компанії, дасть змогу встановити відповідні розміри ризикової премії, ризикової надбавки та навантаження, притягуючи цим самим дедалі більшу кількість клієнтів, що сприятиме підвищенню її конкурентоспроможності за тієї ж надійності, водночас, не загрожуючи негативними наслідками.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Якщо на основі попереднього досвіду з'ясовано, що за певний період, наприклад рік, у групі з n